

Oikeus kuulua - ilman lapsia demokratia on hukassa

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Jokaisen tulee voida kiinnittyä yhteiskuntaan ja toimia sen jäsenenä. Näiden oikeuksien vaaliminen on demokratian ja kestävän tulevaisuuden edellytys.

Nähdyksi tuleminen on ihmisen perustarve. Kokemus siitä, että on arvokas, on edellytys yhteiskuntaan kiinnittymiselle. Lapset saavat sekä näkyä että kuulua – ja aikuisten tulee heitä kuunnella. Jokainen aikuinen voi vahvistaa lapsen tai nuoren kokemusta, että hänen näkemyksillään on merkitystä. Lapsella on kuulluksi tulemiseen myös oikeus.

Me voimme valita, miten puhumme lapsista ja nuorista – arvostaen, kuunnellen ja ymmärtäen vai ongelmiin keskittyen ja leimaten. Osallisuus syntyy vuorovaikutuksessa muiden kanssa: perheessä, päiväkodissa ja koulussa, vapaa-ajalla ja yhteiskunnallisissa keskusteluissa.

Mihin minä kuulun, kuka minä olen?

Oikeus kuulua on paitsi kuulluksi tulemistä, myös kuulumista johonkin: perheeseen, kaveriporukkaan, koululuokkaan, harrastusyhteisöön... Lapsi rakentaa identiteettiään suhteessa muihin.

Koulu on yksi lasten keskeisimmistä arjen yhteisöistä. Osallisuus tukee oppimista ja oppiva mieli voi hyvin. Kaikki eivät koe koulua yhdenvertaisena, mikä johtuu etenkin kiusaamisesta ja ongelmien sivuuttamisesta (Lapsiasiavaltuutettu 2025). Jos nuori sysäytyy syrjään, katkeaa paitsi oppiminen, myös kuulumisen tunne. Poissulkemisen sijaan jo oireilevat nuoret tarvitsevat joustavuutta, tukea ja erilaisia oppimispolkuja.

Näin sanoo Kouluterveyskysely (2025):

- 86 % perusopetuksen 4.-5.-luokkalaisista kokee voivansa olla koulussa oma itsensä.
- Syrjinnän kokemukset ovat aivan liian yleisiä: niitä on kolmanneksella 8.-9.-luokkalaisista.
- 74 % perusopetuksen 8.-9.-luokkalaisista kokee, että luokan tai ryhmän ilmapiiri tukee mielipiteen ilmaisua.
- 4.-5.-luokkalaisista vain puolet kokee, että luokassa uskaltaa sanoa mielipiteensä.

Ihmisten välinen yhteys rakentaa luottamusta yhteiskuntaan, lisää turvallisuuden tunnetta ja vähentää yksinäisyyttä. Yhteisöllisyys on vastavoima syrjinnälle, kiusaamiselle ja jopa radikalisoitumiselle.

Lapsella on oikeus ilmaista näkemyksensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Ketään ei saa syrjiä.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 2 ja 12 artiklat.

Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. *Perustuslaki 6 §*

49 %

lapsista ja nuorista kokee, että heidän mielipidettään kysytään liian harvoin heitä koskevissa asioissa (LSKL 2024).

#SAANKUULUA #SAATKUULUA

Lapsikin on kansalainen

Lapsia ja nuoria tulee kuulla paitsi arjessaan, myös yhteiskunnallisessa keskustelussa. Näin aikuisille syntyy ymmärrys heidän elämästään, huollistaan ja haasteistaan. Lasten ja nuorten on oltava mukana, kun heidän tulevaisuuttaan rakennetaan!

Perheiden lisääntyneet taloudelliset vaikeudet heijastuvat lasten hyvinvointiin ja osallisuuteen. Jotta lapsi voi loistaa, hänen täytyy saada muutakin kuin pinnistellä pysyäkseen mukana.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden lapsiryhmien ääneen, joiden on vaikeampaa sanoa sanottavansa: esimerkiksi hyvin pieniin ja eriarvoisessa asemassa oleviin lapsiin, kuulovammaisiin ja vammaisiin, turvapaikanhakijalapsiin sekä vieraskielisiin lapsiin ja nuoriin.

Lapsen ääni on aidosti kuultava. Se edellyttää, että aikuinen uskaltaa heittäytyä lasten maailmaan ja ottaa lasten ja nuorten näkemykset vakavasti silloinkin, kun ne poikkeavat aikuisten ajatuksista.

Lopuksi hyvä uutinen: politiikka kiinnostaa nuoria

Nuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan on kasvussa. He eivät ehkä pääse äänestämään, mutta heillä on oikeus tulla kuulluksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Tähän liittyviä taitoja on saatava harjoitella: oman mielipiteen ilmaisua, muiden kuuntelua ja yhdessä päättämistä. Toimiminen yhteisen tavoitteen puolesta kasvattaa osallistujaksi ja vastuunkantajaksi.

Suomessa on jo monenlaisia rakenteita lasten ja nuorten kuulemiselle, mutta huomioidaanko heidän näkemyksensä oikeasti? Päättäjien tulee tarttua lapsia ja nuoria huolestuttaviin asioihin ja tehdä ratkaisuja, jotka ylläpitävät lapsille kuuluvia palveluja ja vahvistavat lasten ja nuorten uskoa tulevaisuuteen.

Nuoret, joilla on omaa kokemusta lastensuojelusta, kokevat muita harvemmin osallisuutta: heistä **67 %** kokee kuuluvansa yhteiskuntaan melko kiinteästi tai kiinteästi, kun muista nuorista osuus on **73 %**.
(Nuorisobarometri 2024)

60 % suomalaisista seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluvista on kokenut koulussa kiusaamista, vähättelyä, loukkauksia tai uhkailua identiteettinsä vuoksi. **32 %** on piilotellut seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoli-identiteettiään koulussa
(EU:n perusoikeusvirasto 2024).

Näin vahvistetaan nähdäksi ja kuulluksi tulemistä:

- Annetaan lasten ja nuorten näkemyksille tilaa yhteiskunnallisessa keskustelussa.
- Vahvistetaan jokaisen lapsen kokemusta siitä, että hän on arvokas osa yhteiskuntaa. Ei puhuta lapsista ja nuorista epäkunnioittavasti.
- Vastustetaan aktiivisesti vihapuhetta, rasismia ja syrjintää, ei hiljennetä mitään ryhmiä solvauksin tai suljeta ketään yhteisöjen ulkopuolelle.
- Huomioidaan lasten moninaisuus: esimerkiksi eri-ikäiset lapset; vammaiset lapset; eri puolilla Suomea asuvat lapset; sijoitetut lapset; vankien lapset; vakavasti sairastuneiden vanhempien lapset; maahanmuuttajaperheiden lapset; sateenkaarilapset ja -nuoret; pienituloisten perheiden lapset; yhden vanhemman perheiden lapset; kahden kodin lapset; rikoksilla ja päihteillä oireilevat nuoret; vieraannutetut lapset; eri tavoin kaltoinkohdellut ja traumatisoituneet lapset.
- Joidenkin lapsiryhmien osalta osallisuuden toteutuminen tarkoittaa, että on tarjottava apuvälineitä ja menetelmiä kuulemiselle.
- Vahvistetaan osallisuutta köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisella työllä. Perheen pienituloisuus heikentää lapsen osallisuuden kokemuksia, kaventaa elinpiiriä ja heikentää tulevaisuuden uskoa.
- Varmistetaan lasten ja nuorten kanssa työskenteleville aika ja osaaminen erilaisten lasten ja lapsiryhmien kohtaamiseen. Tämä tarkoittaa niin resursointia kuin työtehtävien tarkastelua.
- Tuetaan lasten ja nuorten kansalaisvaikuttamista varmistamalla kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ja mahdollistamalla nuorten omaehtoinen toiminta.
- Hyödynnetään palveluiden kehittämisessä lasten ja nuorten näkemyksiä: tutkimus- ja selvitystietoa sekä lasten fokus-, kehittäjä- ja vaikuttajaryhmien kautta saatavaa tietoa.

**LAPSEN
OIKEUDET**

www.lapsenoikeudet.fi

KYSY LISÄÄ!

Johtava asiantuntija
Ira Custódio
ira.custodio@lskl.fi,
p. 050 591 8525

Johtaja, viestintä ja vaikuttaminen
Juuli Hurskainen
juuli.hurskainen@lskl.fi,
p. 050 591 8525

Kansalliseen lapsen oikeuksien viestintäverkostoon kuuluu laaja joukko valtion toimijoita sekä lapsi- ja nuorisojärjestöjä. Verkostoa koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto ja ohjaa lapsiasiavaltuutettu.